

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสมัยก่อนที่ธุรกิจยังมีการบริหารเป็นแบบธุรกิจขนาดเล็กหรือแบบธุรกิจครอบครัว ผู้เป็นเจ้าของทำหน้าที่เป็นผู้บริหาร ทั้งในการวางแผน จัดองค์การ สั่งการ และควบคุมติดตามงาน เมื่อธุรกิจขยายตัว มีปริมาณงานและสาขาเพิ่มมากขึ้น การปฏิบัติงานเริ่มซับซ้อน เจ้าของไม่อาจทำหน้าที่เป็นผู้บริหารทั้งหมดตามลำพังได้ ต้องแบ่งงานความรับผิดชอบไปยังผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง และผู้บริหารระดับปฏิบัติการ ในกรณีนี้ หากให้ผู้บริหารระดับรองเป็นผู้รายงานและประเมินผลงานของตนเอง อาจเกิดอคติเข้าข้างหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบ หรือเกิดการรักษาผลประโยชน์ของบางหน่วยงานมากกว่าผลประโยชน์ของกิจการโดยรวม สภาวะเช่นนี้ทำให้จำเป็นต้องตั้งหน่วยงานตรวจสอบภายในให้ทำหน้าที่สอบทาน ติดตามผลการปฏิบัติงานให้กับฝ่ายบริหารโดยงานตรวจสอบภายในต้องมีความเป็นอิสระ และความเป็นกลางที่จะประเมินผลงานของแต่ละหน่วยงานอย่างเที่ยงธรรม

เหตุผลอย่างหนึ่งสำหรับการนำระบบการตรวจสอบภายในมาประยุกต์ใช้ในองค์กร นั้นคือ เพื่อเพิ่มความสามารถในการควบคุม ทั้งนี้ผู้ตรวจสอบภายในจะมีบทบาทเป็นอย่างสูงในการเข้ามามีส่วนร่วมกับผู้บริหารในระดับต่าง ๆ เพื่อหาแนวทาง วิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาวะการณ์ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุง และปรับรูปแบบการบริหารสมัยใหม่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลภายใต้การแข่งขันที่กว้างขวางและรุนแรงขึ้น อันจะเป็นแนวทางในการนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย¹ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบภายในที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ส่งเสริมให้มีการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม และยังสามารถกล่าวถึงหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายในดังนี้ (1) สอบทานและรายงานความเชื่อถือได้และความครบถ้วนของข้อมูลทางการเงิน การปฏิบัติงาน ตลอดจนวิธีการที่ใช้ใน การวินิจฉัยและวัดผล (2) สอบทานระบบงานที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานและการรายงานว่าได้มีการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับนโยบาย แผนงาน ระเบียบปฏิบัติที่วางไว้ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

---

¹ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, แนวทางการปฏิบัติการตรวจสอบภายใน, (กรุงเทพมหานคร :บุญศิริการพิมพ์, 2541) หน้า 30.

(3) สอบทานความเหมาะสมของการเก็บรักษาทรัพย์สิน และทดสอบว่าทรัพย์สินนั้นมีอยู่จริง (4) ประเมินว่าการใช้ทรัพยากรขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า และ (5) สอบทานการดำเนินงานหรือแผนงาน เพื่อให้แน่ใจว่า สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้ และมีการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนด หน่วยงานตรวจสอบภายใน จึงเป็นหน่วยงานหนึ่ง ที่ให้บริการแก่ฝ่ายจัดการและหน่วยงานที่เข้ารับการตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบภายในจึงต้องมีความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจประเภทของการตรวจสอบต่างๆ เป็นอย่างดี เพื่อที่จะพัฒนาการบริการให้มีศักยภาพที่ดียิ่งขึ้น

ตามที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นแล้วว่าการตรวจสอบภายในสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กรได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประเมินถึงประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของการตรวจสอบภายในว่าสามารถปฏิบัติงาน ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เนื่องจากจะนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการนำไปสู่การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพให้กับผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบภายในหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป แต่ก่อนที่จะวัดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของฝ่ายตรวจสอบภายใน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตรวจสอบว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน เนื่องจากการพัฒนาหรือการปรับปรุงกิจกรรมการตรวจสอบภายใน ควรจะพัฒนาหรือปรับปรุงจากสาเหตุหรือปัจจัยหลักที่มีผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน

สำหรับปัจจัยเบื้องต้นที่ผู้วิจัยได้จากการทบทวนวรรณกรรมและใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วย 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1) ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร (ประกอบด้วย นโยบายและการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร ความพร้อมของระบบงานและสารสนเทศ) 2) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายใน (ประกอบด้วย ความเป็นอิสระและเที่ยงธรรมของผู้ตรวจสอบภายใน ความรู้ ทักษะ และมนุษยสัมพันธ์ของผู้ตรวจสอบภายใน การประสานงานของผู้ตรวจสอบภายใน) และ 3) ปัจจัยอื่น ๆ (ประกอบด้วย ขนาดของกิจการ และความเข้าใจและยอมรับของผู้รับการตรวจสอบ)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน กรณีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน ในมุมมองของกรรมการตรวจสอบ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน ในมุมมองของกรรมการตรวจสอบ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

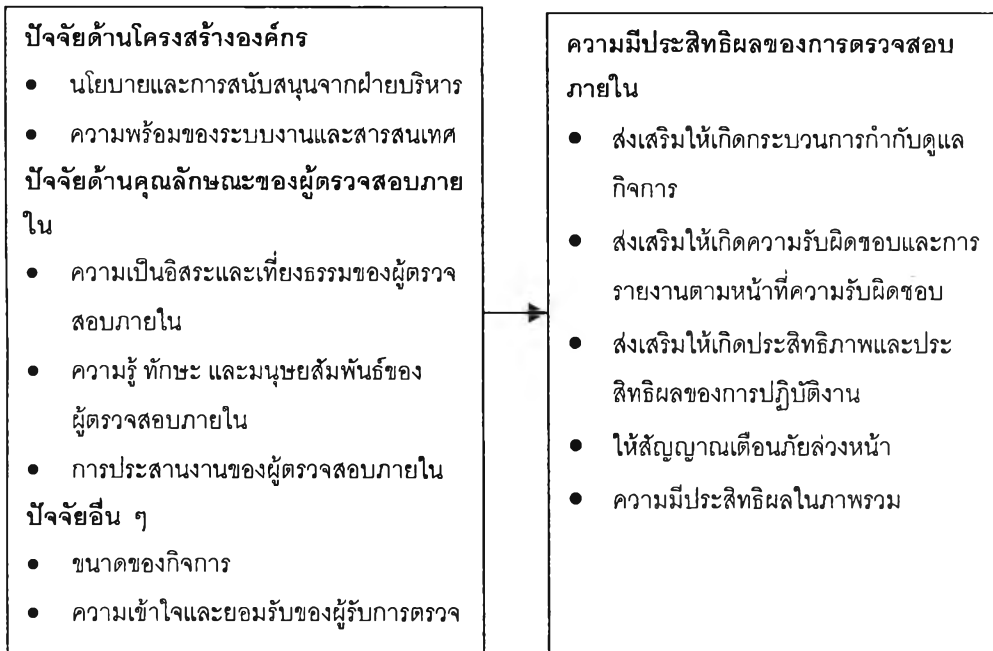
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย เพื่อสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน กลุ่มตัวอย่างคือกรรมการตรวจสอบซึ่งอยู่ในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีระยะเวลาในการวิจัยเป็นเวลาประมาณ 12 เดือน และคาดว่าจะเสร็จสิ้นภายในเดือนมีนาคม 2548

1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ศึกษานำมาจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถสร้างเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (x)*

ตัวแปรตาม (y)

ปัญหาการวิจัย

1. มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน

สมมติฐานในการวิจัย

1. ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรมีความสัมพันธ์กับความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน
2. ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ตรวจสอบภายในมีความสัมพันธ์กับความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน
3. ปัจจัยอื่น ๆ มีความสัมพันธ์กับความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน

*ตัวแปรอิสระในที่นี้เป็นเพียงปัจจัยในขั้นต้นที่คาดว่าจะมีผลกระทบเท่านั้น เนื่องจากผู้วิจัยยังไม่ได้นำตัวแปรดังกล่าวมาทดสอบการจัดกลุ่มปัจจัยด้วยวิธีทางสถิติ (Factor Analysis) ดังนั้น หากภายหลังทำการจัดกลุ่มปัจจัยพร้อมตั้งชื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวแปรที่ได้ใหม่ สมมติฐานที่ได้ อาจมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม

1.5 คำจำกัดความของการวิจัย

ความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน (Internal Audit Effectiveness) หมายถึง การที่หน่วยงานตรวจสอบภายในสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้บรรลุผลสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยครอบคลุมทั้ง 5 ประเด็นหลักคือ

1. ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกำกับดูแลกิจการ หมายถึง การสามารถส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกำกับดูแลกิจการตามที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดไว้ 3 ประการ คือ 1) ด้านการดูแลกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินของบริษัทให้มีความถูกต้อง 2) ด้านการดูแลระบบการควบคุมภายในของบริษัทให้มีความน่าเชื่อถือ และ 3) ด้านการดูแลให้บริษัทปฏิบัติตามข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. ส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบและการรายงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่หน่วยงานตรวจสอบภายในสามารถส่งเสริมให้เกิดการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน และมีการรายงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบที่มีหลักฐานพิสูจน์ได้

3. ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน หมายถึง การที่หน่วยงานตรวจสอบภายในสามารถส่งเสริมให้การจัดการใช้ทรัพยากรขององค์การเป็นไปอย่างเหมาะสมตามลำดับความสำคัญ เพื่อให้ได้ผลงานที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ

4. ให้สัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า หมายถึง การที่หน่วยงานตรวจสอบภายในสามารถตรวจสอบจนสามารถลดโอกาสของการประทุติไม่ชอบ การทุจริต หรือเหตุการณ์ความเสี่ยงสูงเกินกว่าที่ฝ่ายบริหารกำหนดไว้โดยการสื่อสารให้ทราบตัวชี้วัดการทุจริต และเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างทันกาล

5. ความมีประสิทธิภาพในภาพรวมของการตรวจสอบภายใน หมายถึง การที่หน่วยงานตรวจสอบภายในสามารถทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) เพื่อนำปัจจัยที่ได้มาศึกษาหาความสัมพันธ์กับความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน ในแต่ละด้าน โดยให้กรรมการตรวจสอบเป็นผู้กรอกแบบสอบถาม

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ได้หลักฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน
2. นำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์การจักระบบการตรวจสอบภายในขององค์การให้สอดคล้องกับหลักฐานที่ได้จากการวิจัย ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างให้ระบบการตรวจสอบภายในมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับการตรวจสอบภายในหรืองานวิจัยในสาขาอื่นที่มีระเบียบวิธีวิจัยคล้ายคลึงกัน

1.8 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตการวิจัย คำจำกัดความของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยโดยสังเขป และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึง แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย รวมถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัย อันประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึง ผลการศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) และผลการศึกษาการนำปัจจัยที่ได้มาศึกษาหาความสัมพันธ์กับความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายในในแต่ละด้าน

บทที่ 5 กล่าวถึง บทสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ